

Prologus

Incipit expositio Britonis in plogum Danielis. **D**anielē pberam .x. istum plogū dicitur die ro. paulē et eustochio. ad quaz petitionē transtulit librū istū et pmet tres partes. In prima exarat ad attentionē significās librū difficultatē vsq; ibi. **D**ecidē

circo refero ad difficultatē vobis danielis ostenderem. In secunda dispōit ad difficultatē significās librū pmet. In tertia dicitur ve. terra. que incipit ibi. Que apud hebreos .x. In tertia parte captat beniuolentia oides opis vtilitatē. ibi. **A**n obsecro vos .x. qm̄ tum ad pma ptem nota. qm̄ dicit librū difficultates et tribus. Primum ē in comparatione ad alioz translationem. **S**ic qm̄ a vitate discordat spūatata ē. **H** itēdit primo cū dicit. **D**anielē pphētā .x. **P**ecū dū ē ex librū scriptura qm̄ lris chaldeicis nō hebraicis scriptus ē. et hoc ē qd dicit. **P**ecū endū quippe .x. **T**ertium est ex suo studio et labore. qd tertio ex pmit dices. **D**emq; et ego adolecentul'. **I**n lēba pre que incipit ibi. **C**ui apud hebreos .x. **D**isponit ad

Incipit plog' scā hieronymi in danielē ppham.

Danielē ppham iuxta septuaginta itēpres dñi saluatoris ecclesie non legūt. vrentes theodotionis editōe. et hoc cur acciderit nescio. **S**ive enī quia. sermo chaldaicus ē. et quibusdam pprietatib' a nro eloqo discrepat. v' luertit septuaginta itēpres eadē lingue lineas in trāslatōe suare siue subnoie eoz ab alio nescio qm̄ satis chaldeā linguā sciēte edit' est liber. siue aliud qd cause extiterit ignorās. **H** vnū affirmare possum qm̄ multū a veritate discordet a recto iudicio repudiatus sit. **S**ciendū qm̄pe danielē maxime et eldā. hebraicis qdē lris. s; chaldeo p̄mone

chaldoicis lris et greco sermone et cū hoc multū a veritate discordabat. vsi recte repudiata ē. i. repulsa et abiecta ab ecclesijs. **I** Anā hieremie pericopen. a. decisione vel pte. a pericopē ē. et cope qd ē cefio. istam pericopen appellat lametarōes. **I** Post qm̄tiliani et tully lectionē.

cōscriptos. et vnā hieremie pericopē. iob q; cū arabica lingua plurimā hēre societate. **D**emq; et ego adolecentul' p' qm̄tiliani et tully lectionē. ac flores rethoricos cū me in lingue hui' pistrinū reclisisset. et m'ro sudore multoq; tpe vix cepisset. **A**nbelātia stridētia q; vba resonare. et qm̄ p criptaz ambulans rarū desup' lumen aspiceret. **I**pegi nouissime in danielē et tanto redio affectus sum' vt desperatōe subita oēm labores veteres voluerim premere. **V**eni adhoratē me qdā hebreo. et illud m' crebrū sua lingua ingerere. labor improbus oia vincit. qm̄ mihi videbat sciolus inter eos. cepi turfus discipul' esse chaldaicus. **E**t vt vez fateat vsq; ad p̄ncē diē magis possum

id ē studium. i. postq; studuerā in libris qm̄tiliani et tully. **I** Ac flores et' rethoricos. hoc dicit ppter tullium qui fuit maximus rethor' in cuius rethorica studuerat hieronymus. **I** **A**us me in lingue hui' pistrinū reclisisset. sem. a. cū me in labore ad discēdi linguā chaldaicā immisisset. **P**istrinū appellat locus in quo pistrif. et sic cur ait **S**idoms i. p. etby. **P**istrinū dicit qm̄ pistrif. qm̄ p̄lo anrea tundeant granis vnde et apud veteres nō molitores s; p̄lo res dicit. **Q**si flores a fundēdis granis frument. mole em vltis nō erat sed granis p̄lo fundebant. **E**t quia ibi erat magu' labor anteq; p̄ficet. ideo dicit le pistrino reclisisset. i. mltis laborib; se cōmūisse. **E**t ad lūz terā serui recludebantur antiquus vt grana tererent in p̄lino. **E**t

vocitaret p' tria. **P**rimū est qm̄ ad p̄mentia hui' librū. p̄met ei liber iste apocrip̄hā p̄tē et hystorū susanne. hymnū pueroz. et belis draconis. q; fabul' as. que nō repiunt in hebraica veritate et que p̄tra hoc opponā ab hebreis ponit hierony. **C**ū dicit audiri ego quendā .x. **S**ecūm ē qm̄ tum ad sētū hui' librū in serie libroz vete. et hoc ē qd dicit. **S**uper qua re .x. **T**ertū est qm̄ ad ea que opponūt a p̄ph̄ro p̄tra hūc librū. **Q**ue aut' ex hoc p̄ph̄ta .x. **I**n tertia pte. que incipit ibi. **A**nde obsecro vos .x. caprat beniuolentia significās opis vtilitatē. p qua rogat paulā et eustochiū vt fundant p eo p̄ces ad dominum. et subdit ibi qm̄ parū curat de emuloz iudicio qm̄ in vtranz ptem declinant aut amore aut odio. **E**t sic vte. plog' terminat. **I**is visis lre insitam. **H** Sermo chaldaic' ē. qm̄ iste liber fuit chaldaico sermōe et chaldaicis lris scriptus. **C** **Q**mbusdam pprietatib'. lre enī chaldeoz nūmero et sono cōcordant cū hebraicis. discrepat tñ caractērib'. i. figuris sicut dictū est s. circa principū expositōis plogi in libros Regū. **D** **A** nostro. i. hebraico qd dicit fuit. qm̄ itēpres erat et de ipis noticiā iam habebat. **E** **V**oluerit. i. itēpres. qm̄ chaldaicus erat sermo qui in quibusdam discrepat ab hebraico. **F** **E**adē lineas. i. caracteres vel figuras. **G** **L**ingue. chaldaice. **H** **I**n translatione sua seruate. et iō nec legibilis erat eorum translatio ignorātib; lras chaldeoz. q; scripta erat

qndocq; ppter hoc pōit pistrinū p pena seruli. et tpe rede gerat se in magnā seruitutē addiscēdi linguā illaz. **N** **A**nbelantia. i. habitū vel spū emittentia. ab anhelō anbelas qd est anuari vel halitum emittere. qm̄ cū multis aspiratōibus formant in gurrere verba chaldaica. **O** **S**tridentiaq; foriter resonantia. qm̄ cū vehemēt p̄cussione lingue serunt in dentes. et iō stridēt in emissionē. **P** **E**t qm̄ p criptā ambulās. cripta idē ē qd casuerna. dicit sē qm̄ p criptam ambulare qm̄ obscura est. qm̄ sol ibi nō lucet. vt p hoc ligue illi' obscuritate significat qm̄ **R**arū. i. paruū. et **L**umē. de. asp. supplecepisset. **L** **E**ū cepisset parū intelligere. sic ille qm̄ bulat p criptaz qm̄ desup' venit lumē. incipit viam videre. **S** **I**mpēgit. i. cepit. et **N**ouissime. post multos labores. **I** **I**n danielē. i. sup' librū danielis que transire volebam. et fm vlam significatōz impingere neutri est. vel impēgi. i. fortiter me impulit. **I**n danielē. i. ad transierē dum librū danielis. et sic impingere actuum est. **E**t tanto redio affectus sum in transierendo. **V** **V**t desperatōe subita. qm̄ in translationē exordio me imasit. **S** **O**mne veterē laborē. que sustinuerā in addiscēdo linguā chaldaicā. **A** **I**ngerente. i. inferente vel suggerente. **L** **L**abor. i. omnia vincit. illi' scribitur in p̄ph̄lo improbus dicit non pbus impotūmus et p̄fuerans. et hoc vltimo modo accipit hic. licet

Danielis

in pamphilo posset poni p importunus.
 a **Q**uoniam. i. debito sono pferre. b **S**usanne hy
 storiam. **D**an. xij. a. c **N**ec belis draconisq; fabulas
Dan. xlii. d **T**eru. i. obelo anteposito p qd ea q scri
 bebant tanq; supflua ostendebantur iugulanda. vide. s. in
 epla ad desiderium
 vbi agitur de asteri
 co et obelo.

e **S**ubiectum. i. i. fi
 ne opis posuimus.
 f **D**e pceptoib; i.
 de magis q dicebant
 pceptores. q; doctri
 ne eor tanq; pcepta
 custodiebantur tal' d;
 esse ista. **Z**udui que
 da de pceptoib; iu
 deoy cu susanne veri
 deret hystoria. a gre
 co nescio q ea diceret
 esse pfecta illd oppo
 nere qd origeni quo;
 q; apbrican' oppo
 suit. ethymologias
 has apothoy chynoy
 chyse a portoy pzy
 noy pzyse d greco ser
 mone descende. **D**e
 grecis istis q solent h
 scribi me ad pns no
 intronitro s; ita de
 bent sillabari sic p
 scriptu e sensus talis
 est. **Z**udui quedam
 mgm iudeoy deride
 tem susanne hystoria
 a qda greco dicetes
 esse pfecta. a ad pban
 du istud opponebat

spians illud qd apbrican' disputas cu origine illi op;
 posuit. s. has ethymologias q h ponuntur a sumuntur de
 rih. danielis. descende de greco. a p hoc arguebat ab ali
 quo greco esse pposita. cu tales ethymologie nulla heant
 puenientia; cu hebraico. **E**st aut ethymologia expositio
 vni' vocabuli p aliud vocabulu vni sine plura. mag' nos
 tu vel magis nota. in eade lingua vel in diuersis fm rez
 ppietate a lex similitudine. vt deus das eterna vita suis
 lapis ledes p edes. piger pedibo eger. a d; ab etb iogrece
 qd est vni latine. a logos qd est sermo vel ro qsi veriloqu
 q; ethymologizado vocabulu vera ipius origine loqui
 mur. q; itaq; d; apothoy chynoy chyse. a portoy pzy noy
 pzyse. greca est ethymologizatio a sonat apud nos a cino
 scindere a p rino secare. vñ **D**an. xij. **P**ostq; alter sentu
 tidit. **S**ub cino qd nomen arboris apud grecos scissio
 nem norat. fit allusio p vbu sequens cu d; **S**cindet te me
 dium. **A**llusio d; consonantia ab alludo dis. qd e iura lu
 dere cocordare cocurrere. vñ qñ qñ p quadã psonatã ex
 vno vocablo aliud elicit allusio d;. **I**t cu alf rfidiss;. **S**ub
 pno qd nom arbor; sonat sectio; id alludit et vbu sequens
 cu d;. **E**t fecer te mediu. **A**lq; exponit sic. **S**ub cino. id e
 sub ilice. a dicit q forte hebraice nomẽ huius arbor; scil
 sionem sonat. a fit allusio vbi ad nomen pcedens cum
 subdit. **S**cindet te. **I**tem exponit. **S**ub pino. i. sub len
 tisco. **E**st aut lentiscus arbor humilis. cuius succus scil
 sirus labioy a manuũ solidat. a dicit a lenta sectioe. vñ
 vt fiat allusio vbi ad nomen arboris subdit. **E**t fecer te

medium. licet aut expositio ista p pte extrahat et gl. crea
 do q hmõy vboy allusio fm greca linguaz no fm hebraic
 cam habeat. vñ a in eade gloia scribit q si no potporum
 ethymologia apud eos inueniri. cogimur hebreis colent
 tite q hac pericopen. i. pteculã greca ee contendunt.

mus p rino ab arbore ilice
 dirisse eu ilico 'pereas a
 lentsco i lenti te pminuat
 angl's vel no lere peas. aut
 lentus. i. flexibil' ducar; ad
 morte siue aliud qd ad ar
 boris nomẽ. puenies. dein
 de tantu fuisse octi' tribus
 pueris. cauillabat vt in ca
 mino estuatis incendij me
 tro luderet. a p ordinem ad
 laudẽ dei oia elemẽta puo
 carẽt aut qd miraculu diui
 neq; aspiratiois iudiciũ vl'
 draconẽ interfectũ. offa pl
 cis vl' sacerdotũ belis ma
 chinas dephefas. q magis
 prudẽtia solertis viri q; p
 pberali eẽnt spiritu ppetra
 ta. **C**ũ vo abacuc veniret.
 a de iudea in chaldeam ra
 prum discophorum lectita
 ret. querebat exemplũ vbi
 legissemus i toto veteri te

g **L**uus rei nos i
 relligẽna rẽ. b ondir
 htero. siles vboy ethy
 mologizatioem a al
 lusione vt manifestz
 iudei oppositionem.
 vñ dicit.

s **L**ur' rei intelligẽ
 tiam. i. illudine per
 qua pnt intelligere
 oppositionem istam.
 h **N**ostris. latinis
 i **P**ostum' rẽ. di
 fisse cum iudeum vel
 quelibet aliu p quan
 dam allusionem.

l **Z**lico. i. statum.
 l **P**ereas a lenti
 sco. p qndã allusione
 m **I**n lenti te pmi
 nuat anglus. lẽs len
 tis legumẽ quoddã
 minuũ est. a d; a len
 tus lenra lentũ. q; iẽ
 ta a humida est vñ
 lens lendis capiti.
 lens lentis conuenit

n **N**el non len (ou
 te pereas aut lentus
 id e flexibilis p vicia
 Ducatis ad mores.
 Lentis multa signi
 ficat q habent p hos
 vñs. **F**lexibilis lent'

ut mollis non bene siccus. **S**it piger taras no for; de
 sidiosus. o **S**ue aliud qd. a predictis.

q **A**d arboris nomen. ilicis vel lentisci.
 r **C**onueniens. p quadã allusione vel psonantiam.
 s **T**ribus pueris. **D**an. xij. t **C**auillabat; i. calum
 abatur vel deridebat hebreus ille de q supra diximus. i
Nota q cauillo cauillas qd a cauillo; aris inuenit p ca
 lūniari. deridere. cotendere. cu vicio iocari. aliq; tulu deci
 pere. sicut faciunt sophiste qui sciẽter vñ negant vel fal
 sum affirmant vt alios decipiant.

v **E**ssa picis. **D**an. xij. **E**ssa ppe dicit frustũ pannis
 humectatũ. a pponit ab ob a fans. qñ p fontẽ. i. loquen
 tem. q; implet os a impedit loquelã. **I**lic aut accipitur p
 massa piloy in pice a adipe decoctoy.

r **M**achinas. i. artificiosas structuras q; sub mēsa bes
 lis parauerat vt latenter possent intrare a eire. machina
 dicit fabrica vel quelibet artificiosa structura.

y **L**ũ vo abacuc. **D**an. xlii. 3 **D**iscophoy. i. dapifer
 lcz abacuc. q ferebat cibũ messorib;. **D**iscus dicitur vas
 escarũ sicut est scutella. a d; discus quasi dans escas. a cõ
 ponitur cu foros qd est ferte. a dicitur discophorus qñ
 ferens discum a ipe portabat panes in alucolo. **D**iscus
 multa significat que poteris inuenire in opusculo. voca
 bulorum biblie.

3 **Q**uerebat exemplum. rẽ. potuit adduci illud **B**esi. v.
 vbi d; de enoch. **A**mbulauit cu deo. a non apparuit. qd
 tulit eum deus. **I**te illud. **R**eg. xlii. ca. b. qd dicebat.

Prologus

abditas ad h. l. a. Cui recessero a te, spūs dñi asportabit te in locū que ego ignoro. Itē illud. Reg. 4. qd dicitur tūt filij pphetarū ad belicū. Ecce lecti tū sunt quiquaginta viri fortes q̄ p̄t̄ ire et q̄rere dñm tuū ne forte iaceat eū spūs dñi. et p̄ceperit eū in vñū mōtū aut in vñā vallū. um qd nō dixerunt t. l. p̄pharū q̄ p̄t̄ d̄ et recessu p̄pharū erant nisi possibile eēt gr̄e spūs que erat i h. l. a. a. Promptu. i. ali. q̄ntulū p̄mp̄ parat et expedit.

b. Ezechiel. el. a. c. Nō fuisse au. affir. q. Cor. xij.

d. Apocry. fabu. id ē hystoria: q̄ auctor v̄l veritas ignorat. s. in p̄logo sup ioh̄ue in principio iuvenes qd sūt apocryphum. et vñ dicit. et quod modis accipit. Fabula dicit a fando. q̄nq̄ dicit lo cutio q̄nq̄ res q̄ nec vera est nec verisimilis. In dicit q̄sido. et h. p̄rio. Fabulas a fando poete nōauerūt. q̄ non sunt res facte s̄ loquēdo fite. Item fabula dicit hystoria si cut hic. e. s. ad ad. nō ha. va. apud be. in terphetas. occasione hui? vbi qdā male intelligētēs sic fuit eufinis. crederēt h̄ero. sensisse danielē nō cē p̄betā. d̄bus r̄idet i

scōo libro extra rufinū dices De danielē h̄c cūter p̄fidel o me nō negasse eū p̄betā. que statim i frōte p̄logi p̄betū eē p̄fessū. s̄m. s̄ qd h̄eb̄ei dixerēt et q̄tus argumētis p̄i terent s̄m̄ p̄bare s̄m̄am voluisse mōstrare. p̄cessisse lecto rē ecclesiarū p̄i hunc p̄betā iuxta theodotionē legere. et nō iuxta. lxx. translatorē. quoz. s̄m̄ isto libro ed̄tionē v̄i ti multū a v̄itate distare. et recto ecclesiarū p̄i iudicio reprobatū nō ē mee culpe q̄ dicit. s̄ cor q̄ legit. i. p̄mp̄tū s̄ q̄tuor ed̄tōes. a. q̄le. symmach. et. lxx. theodotōis. et lese iuxta theodotionē legit danielē. Ego qd peccavi si eccle siar iudiciū fecit. s̄m̄. s̄ d̄ aut refero qd aduersum susan ne hystoriā et h̄ymnū tr̄iū pueroz et beas v̄racōisq̄ fabul as. que in volumine h̄eb̄eo nō habent. h̄eb̄ei solēt dices re q̄ id in me criminas stultū se h̄ycophantā p̄bat. nō em̄ qd ip̄sentit. sed qd extra nos dicere soleant scripturam. Quoz opinōi. si nō r̄idi in p̄logo breuitati. studeo ne p̄ fatioez s̄ libz scribere videret. p̄nto q̄ statim subtecerim de q̄ nō ē h̄ui? p̄p̄is d̄s̄terere. alioq̄n et ex eo q̄ asserunt p̄p̄y h̄yriū extra h̄uc p̄betā multa dixisse vocauit h̄ui? testes methodū. eusebiū. et apolinare q̄ multis versū milibus illius resarie respōderūt. me accusare poterit. quare nō in p̄fatiōe a p̄ libz p̄p̄yriū scripseri. Cui istū modū venas cōsectat et scripture hebraice non vult recipere veritatem. audiat libere p̄clamare. nemo em̄ cogit legere qd nō vult. Ego perētū scrip̄i. nō fastidiosus.

stanto queq̄ sc̄oꝝ q̄ui vo; lasse corpe. et in p̄ucto hore tāta terraz spacia trāssisse. Cui cū qdā ē n̄tis satis ad loq̄ndū p̄mp̄tū? ezechielē adduxisset in mediū et diceret eū de chaldeā in iudeā fuisse trāssatū d̄erisit hoies. et ex ip̄o volumie d̄mōstrauit ezechielē in spū se vidisse trāssatū. Deniq̄ et aplm̄ n̄m videlicet vt erudiciū v̄itū. et q̄ legē ab hebreis didicisset. nō fuisse ausū affirmare se raprū in corpe h̄digisse. siue in corpe siue extra corp̄ nescio. de s̄at. his et talibus argumētis apocryphas i libro ecclesie fabulas arguebat. Sup̄ qua re lectoris arbitrio iudiciū d̄erelinquens illud admo neo nō haberi danielē ap̄ h̄eb̄eos iter p̄phetas. s̄ iuxta eos q̄ agiographa p̄scripse

gatis. nō inuidis. studiosis. nō seiscitantib? et n̄i m̄bor q̄ theodotionē h̄ereticū et indaizantē legit. et q̄ntificūq̄ peccatoris p̄p̄iam translationē fastidit. f. In tres si qdē p̄tes. et. illa inuētes ep̄positū s̄. i. p̄logo sup libz regū v̄di d̄istinguūt. v. libz legis et octo libz p̄phetarū

runt In tres siquidez p̄tes oīs ad eis scriptura diuiditur i legē i p̄p̄as et i agiographa. i. in q̄nq̄ et octo et in nouē libz. de q̄ nō ē h̄ p̄p̄is d̄s̄terere. Que aut ex h̄ p̄pheta. imo p̄ h̄uc libz p̄p̄yriū obijciat. testes sunt methodū. eusebius et apolinaris. q̄ multis versū milibus e? resarie respōdentes. nescio an curioso lectori satisfecerint. Cū obsecro vos o paula et eustochiū fundat. p̄ me ad dñm p̄ces. vt q̄d i hoc corpū sculo sum scribam aliquid gratū vobis. v̄tile ecclesie. dignū posteris. Presentiū q̄ppe iudicijs oblatrantius nō satis moueor. q̄ i v̄trāq̄ partem aut amore labū tur aut odio.

Explicit prologus.

aduersus porphyriū. lxx. libz. q̄ inter cetera opa et maxime p̄bant. Inter fuit apolinaris asie hierapolitan? ep̄s sicut h̄ero. in eodē l. i. Nō satis. i. nō multū. in Douer. q. d. parū curo te cis. Letera plana sunt. Finit q̄ntificūq̄ ep̄posito v̄l? p̄logi.

Incipit postilla fratris Nicolai de lyra sup danielē p̄phetā cū additiōib? Pauli Burgē. et replicis defen sibus d̄n̄p̄ic d̄n̄p̄ic orānis m̄uoz.

Ameli aut dedit v̄tus intel ligētā oim visionū Dani. In v̄bo p̄posito tanguntur quoz cōmē libz Danielis. que p̄re manib? habemus. s. causa subiectiua. effectiua. finalis et formalis. Ad cui? intellectum sciendū q̄ tres v̄lq̄ causarū in idē concurrunt in tota sacra. scriptura et in p̄tialib? ei? libz. sub

alia t̄i rōe. Item em̄ in p̄tia naturali corp̄ mobile ē subiectū sub rōe absoluta. et in p̄tialib? libz sub rōmbus cōtractis. vt in libro de generatiōe. corpus mobile ad for mā. et in libro celi et m̄di. corpus mobile ad situm. et sic de alijs libz partialib? p̄ter. sic in tota sacra scriptura